

Esta Tamm
MTÜ Liivi Lahe Kalanduskogu
info@kalanduskogu.ee

Teie 22.01.2021 nr 1-4/21.01/1
Meie 19.02.2021 nr 15-1/5750-5

**Vastuskiri Eesti mereala
planeeringu põhilahendusele
esitatud ettepanekutele**

Austatud proua Tamm

Täname Teid Eesti mereala planeeringu eelnõule (põhilahendusele) ja mõjude hindamise aruande eelnõule esitatud seisukohtade eest. Teie poolt esitatud seisukohad on läbi kaalutud ja vastame siinkohal Teie kirjas toodule. Vastuste koostamisel on oma panuse andnud mereala planeeringu ekspertmeeskond ja asjakohased valdkondlikud ministeeriumid. Vastuskirja koostades oleme järginud Teie kirja struktuuri. Kuna mitmed väited ja küsimused sisuliselt kattusid ja seonduvad varasemalt saadetud kirjaga nr 15-1/5761-5, oleme kasutanud võimalust viidata korduvate teemade puhul eelnevatele vastustele ja vastata küsimustele grupeeritult. Viitamise hõlbustamiseks oleme tähistanud erinevad alajaotused rooma numbritega.

I. Vastuväide nr 1 ja 5. Sissejuhatus ja vee kvaliteet

Olete oma kirjas välja toonud seisukohad PlanWise4Blue veebirakenduse kohta, küsite viitelist loetelu uuringutest ja ekspertide nimekirja, kes on eriteadmistele tuginedes enda vastava seisukoha koondhinnanguna andnud.

Palute KSH aruandes viidata iga kalastikku ja mere põhjaelupaiku puudutava järelduse suhtes vastavale uuringule.

Selgitame lähemalt, et PlanWise4Blue portaal koondab endas kogu Läänemere regiooni kohta käiva teaduskirjanduse ja andmebaasid, mis võimaldavad hinnata erinevate inimtegevuste eraldi- ja koosmõju erinevatele mere loodusväärtustele sh ka kaladele. Loodusväärtuse andmekihtidena kasutatakse neid tunnuseid, mille puhul on teada, et inimtegevus avaldab neile potentsiaalselt märkimisväärset mõju ning mis pole teiste määrustega reguleeritud (nt kalade koelmualad). Töenduslike kalade püük ei sisaldu PlanWise4Blue portaalil, kuna see püük on kvootidega reguleeritud. Sama loogikat on rakendatud ka muu põhjaelustiku puhul. Pole mõeldav hinnata inimtegevuse mõju kõikidele merepõhja liikidele (Läänemere liikide arv küündib tuhandeteni), küll on aga mõistlik rakendusse sisse tuua kõik olulisemad elupaika moodustavad põhjaliigid ning seda on ka juba tehtud. PlanWise4Blue rakenduses on arvestatud kõikide [Loodusdirektiivi](#) lisas välja toodud kaitstavate elupaikadega ning lisaks on arvestatud ka teiste suurt liigilist mitmekesisust toetavate elupaikadega. Seega ei saa nõustuda väitega, et kaasatud on väga väike hulk mereelustiku liike. Juhime tähelepanu, et tegemist on

elupaikade infoga mitte pelgalt liigiinfoga. Näiteks põisadru Fucose elupaiku asustavad meil sajad liigid (tegemist on suuremat liigirikkust võimaldava elupaigaga Läänemeres). Seetõttu on looduskaitsealiselt mõistlik kaitsta just elupaika, kuna selle kaudu kaitseme ka neid sadu liike, kes antud elupaigas elavad.

PlanWise4Blue portaali kohta on võimalik rohkem infot teada saada lisatud aruandest. PlanWise4Blue andmebaasi on olemasolevatest andmebaasidest ja uuringutest välja kogutud mõjukoeftsendid, mida PlanWise4Blue oma arvutustes kasutab. Hetkel on andmebaasis 1338 uuringut. Andmebaas täieneb pidevalt. Lisame, et PlanWise4Blue on üks paljudest andmeallikatest, mida mereala planeeringu koostamisel on kasutatud.

Juhime veelkord tähelepanu, et mereala planeeringu koostamisel lähtekohaks olnud ökosüsteemse lähenemise järgi peab meremajanduse areng toimuma arvestades merekeskkonna hea seisundi säilitamist ja saavutamist. Seetõttu on mereala planeeringus läbivalt rõhutatud kalavarude looduslikku taastumist tagavate koelmualade säilitamise vajadust, sh tuuleenergeetika arendamiseks seatud tingimustes. Kalastiku jaoks tundlike aladega arvestamise kohustus on seatud teistele merekasutusviisidele. Mereala planeeringus kalastikule kaasnevate mõjude hindamisel on kaasatud Eesti parim ekspertteadmine läbi Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi ekspertide, kellel on ulatuslik varasem kogemus nii Eestis kui koostööst teiste Läänemere äärsete riikidega läbi Läänemere merekeskkonna kaitse komisjoni (HELCOM) töörühmade ja projektide (Pan Baltic Scope). Lisaks on veel kaasatud Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduslike Rakendusuuringute Keskuse, keskkonnatervishoiu ja loodusgeograafia teadurid, Tallinna Ülikooli Jätkusuutliku arengu prorektor, Tallinna Tehnikaülikooli Meresüsteemide Instituudi teadurid, Eesti Ornitoloogiaühingu eksperdid, Eestimaa Looduse Fondi eksperdid, mereimetajate ökoloogid jt. Rahandusministeeriumil ei ole põhjust kahelda ekspertide pädevuses. Mereala planeeringu eksperdimeeskonna nimekiri on kättesaadav [mereala portaalist](#) ja on lisatud ka kirjale.

Mõjude hindamise koostamisel on panustanud eksperdid tervikliku meeskonnana. Rõhutame uuesti, et mõjude hindamise aruanne on terviklik dokument, kus peatükid on omavahel seotud, sh ka ekspertide sisend aruandesse on omavahel seotud. Aruandes antud hinnanguid tuleb käsitleda konkreetses kontekstis ja teemasid tuleb vaadata koosmõjus. Üksikute lausetena väljatoodu võib anda lõplikest hinnangutest erineva ja eksliku mulje, sh on ebaõige mingites lõikudes viidata konkreetsele eksperdile. Asjakohased viited erinevatele uuringutele on aruandes läbivalt allmärkustena välja toodud, kuid kontrollime siiski viited uuringutele üle.

Mõjude hindamise eksperdid on koondhinnanguna, vaadeldes ka mõjude kumulatiivsust, jõudnud seisukohale, et strateegilisel tasandil hinnates ei kaasne planeeringu elluviimisega olulisi negatiivseid mõjusid, sh ebasoodsaid mõjusid Natura 2000 aladele. Võimalike lokaalsete mõjude leevendamiseks on planeeringuga seatud arvukaid tingimusi planeeringule järgnevatele tegevuslubade menetlustele, mille raames tuleb kohustuslikult läbi viia ka täiendavad uuringud. Selline lähenemine tagab mereala planeeringu kehtestamisel mitmetes merekasutuste valdkondades (eelkõige vesiviljelus ja tuuleenergeetika) senise, üksikotsustel ja selge uuringukohustuseta, põhineva praktika olulise muutuse.

Sama käib kõigi küsimuste kohta, kus palute viidata nimeliselt ekspertidele ja uuringutele.

II. Vastuväide nr 2. Ptk 2.3. Keskkonnakaalutlustega arvestamine planeeringu väljatöötamisel

Toote oma kirjas järgneva: „Riigikohtu praktika kohaselt ei õigusta KSH abstraktne olemus planeeringuala olemasoleva keskkonnaseisundi uurimata jätmist (Hiiu Tuule otsus nr 3-16-1472, p 30). Samuti toote ka ise oma vastuskirjas läbivalt välja vajaduse planeeringuala tegeliku keskkonnaseisundi täiendavaks uurimiseks (vt nt lk 9 p-id 5 ja 6, lk 28 p 2 jne). Seega ei vasta planeeringu lahendus Riigikohtu juhiste ja nõuetele selles osas, kuidas tuleb KSH läbi viia.“

Nõustume teiega, et erinevate tegevuste kavandamisel ja nende elluviimisel tuleb vältida olulise keskkonnamõju kaasnemist. Oleme Teile selgitanud, kuidas seda tehakse, oma eelmises 30.11.2020 kirjas nr 15-1/5761-5. Oma seisukohas viitate ainult lk 5-6 toodud vastusele, kuid teemat selgitati Teile kirjas läbivalt, kusjuures viidates erinevates punktides toodud vastustele. Jääme oma varem saadetud vastuste juurde.

Juhime lisaks tähelepanu, et Riigikohtu lahendit ei saa tõlgendada niivõrd kitsalt, nagu seda konkreetsel juhul tehtud on. Teie poolt viidatud Riigikohtu lahendi tegemise asjaolud ei ole samad, samuti oli tegemist maakonnaplaneeringuga, mis oli koostatud tänasest erineva õigusliku regulatsiooni alusel, mistõttu ei saa lahendis tehtud järeldusi kanda otse üle ka teistele olukordadele. Lisaks järgib Eesti õigussüsteem Kontinentaal-Euroopa õigussüsteemi põhimõtteid, mille kohaselt ei ole kohtuotsusel pretsedendi tähendust.

Täiendavalt selgitame, et mõjude hindamise täpsusaste/üldistusaste (teisisõnu detailsus) sõltub kavandatava tegevuse kavandamise täpsusastmest/üldistusastmest. Viimane omakorda oleneb sellest, millist dokumenti parasjagu koostatakse ja kus see dokument hierarhiliselt dokumentide hierarhias paikneb. Merealal tegevuste kavandamisel eristatakse strateegilist planeerimist (erinevad valdkonna arengukavad, üleriigiline planeering ning muud kavad, programmid ja strateegiad) ja tegevuslubasid (erinevad keskkonnalaad, hoonestusluba, ehitusluba jms). Strateegilistele planeerimisdokumentidele viiakse läbi KSH, tegevuslubadele KMH. KSH tegemiseks on vajalik valida õige üldistuse/detailsuse tase (Sadler ja Verheem 1996). KSH ei saa olla KMH täpsusega (v.a detailplaneeringule koostatav KSH), kuna strateegilisel tasandil üldjuhul konkreetseid objekte kindlas asukohas ei planeerita (Thérivel 2004)¹. Seega KSH on üks keskkonnanahoiu instrument teiste hulgas. KSH ja KMH (keskkonnamõju hindamine) on mõeldud teineteist täiendada, jättes KSH-le strateegiliste otsuste keskkonnamõjude käsitlemise ning KMH-le neid konkreetselt ellu viivate füüsiliste tegevuste keskkonnamõjude hindamise². Ka keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (edaspidi KeHJS) ütleb läbivalt, et keskkonnamõju hindamine tuleb läbi viia lähtudes strateegilise planeerimisdokumendi iseloomust ja sisust.

Eesti mereala planeeringut ei ole võimalik koostada ja selle mõjusid hinnata detailsemas täpsusastmes, kuna see eeldaks juba tegevusloale ja selle KMH-le omaseid tegevusi ja täpsusastet. Eeltoodule tuginedes oleme seisukohal, et Eesti mereala planeering kui ka selle KSH on koostatud sellele omases ja kohases täpsusastmes. Olulise keskkonnamõju vältimiseks on järgmisele tasandile – tegevusluba ja KMH – planeeringus seatud tingimused (sh erinevate uuringute läbiviimise vajadus), mida tuleb nende menetlemisel järgida ja mille tulemused loovad eeldused jätkutegevuste elluviimiseks.

¹ [Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat](#) (ptk 4, lk 21), K. Peterson, R. Kutsar, P. Metspalu, S. Vahtrus ja H. Kalle, 2017

² [Keskkonnamõju hindamise käsiraamat](#) (ptk 1.6.1 lk 36), T. Pöder, 2018

III. Vastuväide nr 3-4 ja 7. Ptk 2.3. Keskkonnakaalu- ja kalatööstuse arvestamine planeeringu väljatöötamisel

Toote oma kirjas välja, et KSH-s tehtud järeldused nii kumulatiivse mõju kui ka olulise negatiivse mõju puudumise osas põhinevad oletustele ja arvamustele seoses planeeringuala kalastikuga või koelmutega.

- 1. Palute selgitada, millisel objektiivsel alusel tehakse KSH-s järeldust olulise negatiivse mõju puudumise kohta kalastikule, kui puudub terviklik ülevaade (sh kaasatud kalastiku ekspertide veendumuse kohaselt) planeeringualasse jäävatest liikidest, nende koelmutest ja kalade rändeteedest?*
- 2. Palute nimetada konkreetseid eksperdid, kes on sellise eriteadmiste rajaneva seisukoha andnud.*

*Palute selgitada ja põhjendada täiendavalt, mis alustel ja põhjustel ei ole planeeringualale jäävate koelmutalade uuringu läbiviimine põhjendatud juhtumil, kui (kalastiku) **ekspertid** on asunud seisukohale, et Liivi lahes olevate koelmutalade kaardistamise suhtes on **uuringuvajadus suur**.*

Oleme sellel teemal Teile vastanud pikalt oma eelmises 30.11.2020 kirjas nr 15-1/5761-5. Rahandusministeerium ei saa jätkuvalt nõustuda Teile vastuväitega, et HELCOM Pan Baltic Scope projekti raames kogutud kudealade andmed on abstraktsel tasandil tehtud järeldused. HELCOM Pan Baltic Scope projekti raames on kogutud kokku kalade kudealade info väga pika ajaperioodi jooksul, kus Läänemere äärsete riikide teadlased on olemasolevate andmete, sh erinevatel projekturingualade uuringute, põhjal kaardistanud olulisemate kalaliikide tähtsamad elu- ja koelmutalad kasutades selleks mudeleid, mis arvestavad erinevate kalaliikide liigispetsiifilisi kriteeriume, nagu soolsus, sügavus, avatus lainetusele, footilise tsooni ulatus, vee läbipaistvus jt. Mudelite alusel koostatud kaardid on omakorda valideeritud vastavate liikide ja riikide ekspertide poolt ehk selleks on kasutatud parimat võimalikku teavet.

Pan Baltic Scope projekti käigus on kaardistatud ja kogutud rohkem kui 3 kalaliigi elu- ja koelmutaladega seotud info, mis on leitav aadressilt <http://www.panbalticscope.eu/activities/advancing-the-implementation-of-the-ecosystem-based-approach-and-data-sharing/data-sharing/>. KSH aruandes on hinnangute andmisel nimetatud infoga arvestatud. Mõjuhindamine on välja toonud, millised on olulisemad mõjutatud kalaliigid kavandatavate tegevuste, sh tuuleenergeetika alade ja nendega kaasneva taristu osas ning käsitletud mõjusid nendele liikidele (sh need kaardimaterjalina esitanud).

Lisaks Pan Baltic Scope andmetele on eksperthinnangute aluseks siiani Eesti mereala kalastiku ja koelmutalade kohta kogunenud teave. Nimetatud teave ajas jooksvalt paraneb, nt on valminud projekt „Avamere kaitsealade ettepaneku koostamine Eesti majandusvoondis“ (EMI, 2020) (<https://mereinstituut.ut.ee/et/projektid/avamere-kaitsealade-ettepaneku-koostamine-eesti-majandusvoondis>), millega mõjuhindamise aruande täiendamisel arvestatakse.

Toome veelkord välja, et paraku on kogu Eesti mereala katvate uute andmete kogumine äärmiselt ressursimahukas ja ajaliselt pikk protsess, mida on Eesti riigile jõukohane ja otstarbekas läbi viia vajaduse põhiselt. Kalastiku eksperdid on välja toonud, et uuringsuhted on suur eelkõige Liivi lahe puhul ja seega tuleks enne potentsiaalselt kalastikku oluliselt mõjutavate tegevuste, sh enne tuuleparkide rajamisega alustamist, viia neil aladel läbi vajalikud uuringud (ekspertide hinnangul võiks selline uuring kesta vähemalt kaks aastat).

Ettevaatuspõhimõttest lähtuvalt on seatud tingimus enne tegevusloa andmist viia kavandatava tegevuse alal ja selle mõjualas läbi kalade ja koelmualade vastavad uuringud.

Vt ka vastus alajaotises I.

IV. Vastuväide nr 6. Viited M. Rohtla uuringule

Toote välja, et M. Rohtla uuringu pinnalt ei saa teha järeldust ilmselgelt negatiivsete mõjude puudumise kohta kalastikule. Hoopis vastupidine järeldus on õige, sest M. Rohtla rõhutab ettevaatlikkuse põhimõtte tähtsust.

- 1. Palume selgitada ning põhjendada, kuidas on RM teinud M. Rohtla uuringu pinnalt sellised järeldused, mis on vastuolus M. Rohtla poolt avaldatud üheselt mõistetavate seisukohtadega.*
- 2. Kui selliseid järeldusi RM teha ei saa, siis tuleb vastavalt KSH teksti parandada ja täiendada.*

Juhime tähelepanu, et Eesti Mereinstituudi eksperdid on Eesti mereala planeeringu koostamisel kaasatud Seetõttu oleme vastuse antud punkti osas kooskõlastanud viidatud uuringu autori M. Rohtlaga, kes annab järgneva kokkuvõtva hinnangu Teie esitatud vastuväidete osas: „Vaatomata uuringus (M. Rohtla, 2020) välja toodud puudujääkidele tehniliselt keerukate müra ja elektromagnetväljade mõjude uurimises, rõhutab M. Rohtla siiski, et senini pole töötavates tuuleparkides kalastikule olulisi negatiivseid mõjusid tuvastatud. Hoopis vastupidi, paljudel juhtudel on tuvastatud pigem positiivsed mõjud ehk on täheldatud kalade arvukuse tõusu tuulepargis. M. Rohtla lõppjärelduseks aruandes on, et rohepöörde läbiviimise huvides tuleks Eestis avamere tuuleparkide rakendada nõ järkjärgulise kohanemise printsiipi. See tähendab seda, et uute teadmiste lisandumisel tuleb jooksvalt vaadata ümber kehtestatud eeskirjad ja soovitused avamere tuuleparkide rajamiseks, opereerimiseks ja demonteerimiseks.“

Nagu ka eelmises 30.11.2020 kirjas nr 15-1/5761-5 viitasime, siis mõjude hindamise materjalid on hetkel täiendamisel, et tuua selgemini välja info, millele on aruande koostamisel tuginetud.

V. Vastuväide nr 8. Alternatiivide puudumine.

Toote välja, et KSH peab mängima aktiivset rolli planeeringulahenduse kujunemisel, mitte piirduma planeerimisprotsessis väljatöötatud lahenduse mõjude hindamise, tagantjärele korrigeerimise ja leevendusmeetmete väljapakkumisega (vt 3-16-1472).

Loamenetluses võib lubada taotluse esitajal hiljem täielikult otsustada üksnes selliste aspektide üle, mille puhul ei esine ühtegi teaduslikult põhjendatud kahtlust, et nende tagajärjed ala ei mõjuta (EKO C-461/17: Holohan jt, p 46).

Olukorras, kus KSH-s on ebaõigesti määratletud tuuleenergeetika alad (st üksnes ühe võimaliku lahendusena) ega ole läbi viidud keskkonnamõjude hindamise kontekstis kriitilisi mereelustikku puudutavaid uuringuid, ei ole võimalik hiljem neid puudusi kõrvaldada.

Oleme Teile selgitanud antud lähenemist pikalt oma eelmises 30.11.2020 kirjas nr 15-1/5761-5. Jääme oma varem kirjutatu juurde.

Nõustume, et loamenetluses võib lubada taotluse esitajal hiljem täielikult otsustada üksnes selliste aspektide üle, mille puhul ei esine ühtegi teaduslikult põhjendatud kahtlust, et nende tagajärjed ala ei mõjuta. Vastupidist ei olegi väidetud.

Täiendavalt lisame, et ei õigusaktidest ega ka kohtulahenditest ei tulene, et üldise detailsusastmega planeeringus, nagu seda on üleriigilise planeeringu teemaplaneering, peab mitmeid potentsiaalselt sobivaid alasid kaardistama isegi juhul, kui need on ilmselgelt igasuguste välistusmetoodikatega välistatud. Kui on ilmselge, et muud potentsiaalselt sobivad alad puuduvad, on lähenemine õiguspärane. Juhime tähelepanu ka Riigikohtu otsusele [Rail Balticu osas](#), kus on kirjeldatud (P 33), et ebarealistlike alternatiive kaaluma ei pea ja kui teisi realistlike alternatiive pole, siis on kohustus vaid seda asjaolu täpsemalt selgitada. KeHJS ütleb, et KSH aruandes peab olema leitav ülevaade põhjustest, mille alusel valiti alternatiivsed arengustsenaariumid, mida strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel käsitleti ning ülevaadet sellest, kuidas saadi parim alternatiivne arengustsenaarium. Planeeringulahenduse seletuskirjas on kirjeldatud (ja sellele mõjude hindamise aruandes viidatud) strateegilisi valikuid ja selgitatud kuidas kujunesid avalikkusele esitletud arengustsenaariumid. Lisaks on mõjuhindamise aruandes kirjeldatud protsessi ja meetodikaid, kuidas ekspertrühma hinnangul kujunes parim planeeringulahendus. Seega ükski muu alternatiiv ei olegi tänase teadmise pinnalt võimalik.

VI. Vastuväide nr 9. Ptk 4.4.1.1 Sotsiaal-kultuuriliste mõjude hindamise lähtekohad

Toote välja, et vastavalt KeHJS § 40 lg 4 p 6 kohaselt on keskkonnamõju strateegilise hindamise kohustuslikuks elemendiks ka hinnangu andmine eeldatavalt olulise vahetu, kaudse, kumulatiivse, sünergilise, lühi- ja pikaajalise, soodsa ja ebasoodsa mõju kohta inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale ning kultuuripärandile. Seega on ebaõige väita, et sotsiaal-kultuuriliste mõjude hindamine ei ole keskkonnamõju strateegilise hindamise tavapäraseks osaks.

Nõustume, et KSH üheks osaks on mõju hindamine ka inimese tervisele, sotsiaalsetele vajadustele ja varale ning kultuuripärandile. Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamatu peatükis 9 (lk 43) märgitakse järgmist: „Kuigi KSH direktiivist lähtuvalt tegeleb KSH üldjuhul vaid looduskeskkonnale avalduva mõjuga, võib KSH temaatilise ulatuse määramisel (kas KSH programmis või planeeringute VTK-s) hõlmata ka sotsiaalset ja majanduslikku mõju ning keskkonnamõjuga tekkivate seoste hindamist. KSH ulatuses tuleb asjaosalistega kokku leppida kohe töö lähteülesande etapis. Arvestades KSH eesmärki – selgitada välja strateegiliste planeerimisdokumentidega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju ja leevendada ebasoodsat mõju – tuleb ka sotsiaalse ja majandusmõju hindamisel lähtuda nende mõjust looduskeskkonnale. Seda nii olukorras, kus KSH ulatus piirdub vaid looduskeskkonnale avalduva mõju hindamisega (KSH tavapärane tähendus) kui KSH laiendatud tähenduses, kus lisaks looduskeskkonnamõjule analüüsitakse strateegilise planeerimisdokumendiga kaasnevat sotsiaalset ja majanduslikku mõju looduskeskkonnale.“. Seega ka KeHJS kohases nn laiendatud KSH läbiviimisel hinnatakse sotsiaal-kultuurilisi mõjusid lähtudes vaid nende mõjust looduskeskkonnale. Seetõttu ei kohaldu KeHJS säte asjakohaste sotsiaalsete, majanduslike ja kultuuriliste mõjude hindamisel.

Planeerimisseaduse kohaste asjakohaste sotsiaalsete, majanduslike, kultuuriliste ja looduskeskkonna mõjude hindamise olemust ja õiguslikku raamistikku on selgitatud juhise „Nõuandeid üldplaneeringu koostamiseks“ peatükis 6. Tegemist on küll üldplaneeringute koostamise juhise, kuid asjakohaste mõjude hindamise olemus ja õiguslik raamistik on samasugune kõigi planeeringu liikide puhul. Kokkuvõtlikult võib öelda, et õigusaktidega ei

ole sätestatud menetlus- ega sisunõudeid asjakohaste majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude hindamiseks (v.a KeHJS-s reguleeritud osas). Seega on seadusandja jätnud planeeringu koostaja otsustada, mida, millal ja kuidas ta hindab. Dokumendis „Eesti mereala planeeringu lähteseisukohad ja mõjude hindamise väljatöötamise kavatsus“ peatükis 3 lk 24 on toodud hindamismetoodika ning peatükis 3.2-3.4 (lk 26-27) on kirjeldatud Eesti mereala planeeringus asjakohaste majanduslike, sotsiaalsete, kultuuriliste ja tervisemõjude hindamise eesmärgid (nõ fookus). Eeltoodu on võetud aluseks Eesti mereala planeeringus asjakohaste sotsiaalsete, majanduslike, kultuuriliste ja tervisemõjude hindamises. Rahandusministeerium on seisukohal, et antud planeeringu raames on seda senisest Eestis viljeletud praktikast tehtud veelgi põhjalikumalt ja laiapõhjalisemalt (kaasates väga laia ekspertide ringi) ning selle eest on protsessis saadud tunnustust ka rahvusvahelistelt osapooltelt.

VII. Vastuväide nr 10.

Viitate meie eelmises kirjas toodud vastusele, kus selgitame, et planeeringu pikaajaline positiivne mõju on välja toodud mereala planeeringu eesmärkidest lähtuvalt ning baseerub eksperdi hinnangule. Palute nimetada eksperdi nimi, kes on vastava seisukoha andnud.

Mõjude hindamise ekspertmeeskonna nimekiri on kirjale lisatud ja meeskonna tööd täpsemalt kirjeldatud alajaotises I.

Lisame, et mereplaneeringu koostamisse kaasatud eksperdid tuginevad oma hinnangute andmisel nii Eestis varasemalt teostatud töödele kui ka rahvusvahelisele kogemusele. Ekspertid kuuluvad mitmetesse rahvusvahelistesse koostöövõrgustikesse ja saavad seega oma hinnangute andmisel kasutada ka värskeimaid andmeid ja infot teistest riikidest. Võimekus rahvusvahelist kogemust kohaldada Eesti oludele on üheks eksperdi võtmeoskuseks. Analüütiline lähenemine senise teadmise sünteesimisel ja planeeringu kontekstiga kokku viimisel võimaldab ka olukorras, kus mõned kavandatavad arengud on Eesti meres esmakordsed, anda parimat võimalikku teavet. Lisaks märgime, et planeeringu pika-ajalist positiivset mõju välja tuues on eksperdid silmas pidanud kõiki planeeringuga kaetavaid teemasid koosmõjus, mitte ainult tuuleenergeetika kavandamist. Planeering aitab kaasa erinevate erivaldkondadele tasakaalustatud arengule Eesti mereruumis.

VIII. Vastuväide nr 11.

Selgitate, et kalandus kujutab endast majandusharu, mis on seotud kalade ja teiste veeorganismide püübiga, kuid ka kalade ja teiste veeorganismide töötlemisega, mistõttu tuleb kalanduse all mõista ka kalatööstust. Seega on mereala planeeringu ülesanne määrata kindlaks ka kalatööstust tagavad meetmed.

Antud juhul ei ole õige väita, et KSH tasandil on kalatööstuse toimimist tagavaid meetmeid hinnatud ega selle vajadusega tegelikkuses arvestatud, sest puudub teadmine selle kohta, milline on mereala kalastik, millistel aladel on kalade arvukused suurimad, sh milline on kalade üldine saagikus, kas saagikuse ajad on ajas muutuvad ja kus asuvad kalade koelmualad

Nõustume, et kalandus majandusharuna hõlmab ka kalatööstust, kuid mereala ruumilisel planeerimisel ei ole võimalik kalatööstust otseselt suunata. Juhime tähelepanu, et Eesti mereala planeeringu lähteseisukohtades ja mõjude hindamise väljatöötamise kavatsuses on täpsustatud, mida mereala planeeringus kalanduse teemal käsitletakse. Kalatööstust mereala

planeering ei käsitle. Majanduslike mõjude hindamisel kasutatud majandusliku mudeli aruandes on selgitatud, miks kalatööstust ei ole otseselt hinnatud (vt merekeskkonna ressursside kasutamisest saadava majandusliku kasu mudeli [aruannet](#) lk 36 ptk 3).

Viitate mereala kalastiku osas teadmiste puudumisele, sellel teemal oleme pikalt selgitanud oma eelmises 30.11.2020 kirjas ja jääme seal toodu juurde.

IX. Vastuväide nr 12. Mereimetajad.

Toote välja, et mereimetajate hulka kuuluvad näiteks hallhülged, kelle tähtsaks elualaks on kavandatud planeeringuala ning kes on mere ökosüsteemi tundliku osana inimtegevuse poolt otseselt mõjutatavad. Kalastikuga seonduvad muutused mõjutavad hülgeid kaudselt (ligipääs toidule), kuid planeeringu elluviimisega mõjutab otseselt hallhüljeste elualasid ka veealune müra ja lenduv hõljum (sh talvine jää lõhkumine ja sellega seonduvad häiringud).

Teie poolt eelnevalt 19.08.2020 saadetud kirjas ja viidatud kohas oli küsimus - kui esineb mõju kalastikule, milline on mõju mereimetajatele? Sellest tulenevalt tõime oma 30.11.2020 vastuses välja ka just seose kalastikuga. Nüüd viitate, et tegemist on meie poolt lihtsustatud oletusega ja kalastikuga seonduvad muutused mõjutavad hülgeid kaudselt (ligipääs toidule). Juhime tähelepanu, et mereimetajate kontekstis on mõjude hindamise aruandes hinnatud ühtlasi planeeringulahendusega kaasnevaid otseseid mõjusid tuginedes oma valdkonna liigiekspertidele ja mõjude hindamise alusuuringule “Hüljeste leviku ja merekasutuse hinnang” (M.Jüssi, 2019). Eksperdid on jõudnud oma hinnangutes järeldusele, et mereala planeeringus käsitletavat mere kasutusviisi ei ole vastuolus viigerhüljeste ja hallhüljeste merekasutuse tänaseks väljakujunenud muustritega. Võtmeelupaigad on planeeringus kaetud erinevate loodushoiu meetmetega.

X. Vastuväide nr 13. KSH-s pole hinnatud planeeringu mõju Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi eesmärkidele.

Olete seisukohal, et oletuste ja andmete puudumise tõttu saab esitada üksnes uue täiendava oletuse, mitte aga põhjendatud järelduse selle kohta, et planeering toetab mere bioloogiliste ressursside säilitamist ja kalavarude majandamist.

Oleme oma eelmises 30.11.2020 kirjas ja ka selles kirjas pikalt kirjeldanud Eesti mereala planeeringu lähenemisi ja KSH-KMH tasandi erinevusi.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi teemal oleme küsinud seisukohta Maaeluministeriumilt. Maaeluministerium on seisukohal, et mereala planeerimise eesmärk on leppida kokku Eesti mereala kasutuse põhimõtetes pikas perspektiivis, et panustada merekeskkonna hea seisundi saavutamisse ja säilitamisse, edendades mitmekülgse ja tasakaalustatud kasutusega säästvat meremajanduse kasvu. Leiame, et Eesti mereala planeering ei ole vastuolus põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 eelnõus (PÕKA) toodud eesmärkidega, mis on aluseks ka Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021-2027 rakenduskava koostamisele. PÕKA kalanduse peatükk rõhutab samuti Euroopa Liidu merendus- ja kalanduspoliitikale vastavalt merekeskkonda säästva kalanduse ja vesiviljeluse edendamise vajadust, tuues (nii nagu ka Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014-2020 rakenduskava) välja spetsiifilisemad sekkumised keskkonnasäästliku ja majanduslikult elujõulise kalandussektori arendamiseks, mida mereala planeering oma suunitlusest tulenevalt nii üksikasjalikult ei käsitle.

XI. Vastuväide nr 14.

Toote välja, et Riigikohus on asjas nr 3-16-1472 (p 30) selgitanud, et KSH menetluse tõhusaks läbiviimiseks tuleks hindajal lähtuda nn maksimumstsenariumist, st kavandatava tegevuse elluviimisest suurimas mahus, mida koostatav planeerimisdokument võimaldaks. Seega on KSH tasandil võimalik täpsustada näiteks tuulikute parameetreid, arvu jm maksimumstsenariumi alusel, sh puuduks oht planeeringu kiireks aegumiseks.

Ilma maksimumstsenariumit hindamata ei saa teha KSH-s sisulisi valikuid, milline mereala on tuuleenergeetika arendamiseks parim võimalik lahendus.

Toome uuesti välja, et mereala planeeringus on ära toodud alade asukohad, käsitletud vundamentitüüpi, antud alade realiseerimise piirmäär 70% ja ka alade pindala. Seega on sisulise lahenduse aluseks olnud juba konkreetne stsenaarium, mida on hinnatud. Tuletame veelkord meelde, et selguse huvides täpsustame planeeringulahendust ja mõjude hindamise aruannet, et stsenaarium paremini esitletud oleks. Planeeringulahendus ja mõjude hindamine on hetkel erinevatest ettepanekutest tulenevalt täiendamisel ning täiendatud materjalidega on võimalik tutvuda käesoleva aasta kevadperioodil. Materjalide avalikustamisest anname Teile eraldi teada.

XII. Vastuväide nr 15.

Olete seisukohal, et müra modelleerimise tingimuse seadmine tegevusloa tasandile on õigusvastane. Lisate, et õiguslikus mõttes on viga see, kui jäetakse erinevate tehniliste lahendustega kaasnevate keskkonnamõjude hindamine edasi järgmistesse menetlusetappidesse.

Oleme selgitanud käesoleva kirja alajaotises 2, kuidas toimub ruumi kavandamine ning kavandatud tegevuste elluviimine, sh kuidas suhestuvad omavahel KSH ja KMH. Oleme seisukohal, et müra modelleerimiseks on vajalikud nii tuulikute täpsed asukohad, võimsus, tehnoloogiline tüüp kui ka ümbritseva keskkonna müraga seotud asjaolud (nt laevaliikluse sagedus). Arvestades Eesti mereala planeeringu täpsusastet on müra hinnatud (käsitletud) korrektset ja kooskõlas mõjude hindamise põhimõtetega. Samuti on seatud vajalikud tingimused olulise keskkonnamõju vältimiseks järgmisele tasandile – tegevusloa ja KMH. Seega ei ole sisulises ega õiguslikus mõttes viga see, kui erinevate täpsete tehniliste lahenduste müra modelleerimine toimub järgmises etapis.

XIII. Vastuväide nr 16.

Olete seisukohal, et võimalik ebasoodne mõju teistele merekasutusviisidele ei õigusta KSH tasandil erinevate alternatiivsete tuuleenergeetika alade hindamata jätmist. KSH on keskkonna kõrgetasemelist kaitset tagama pidav planeerimisdokument, mis peab olema ratsionaalselt ja objektiivselt kontrollitaval viisil koostatud.

Dokumendis „Eesti mereala planeeringu lähteseisukohad ja mõjude hindamise väljatöötamise kavatsus“ peatükis 3 lk 24 on toodud mõjude hindamise meetoodika, sh on märgitud, et mõjude hindamisel ei töötata välja erinevaid mõjude hindamise alternatiive, vaid hinnatakse planeerimismenetluses välja töötatavate planeerimislahenduste vastavust strateegilistele eesmärkidele või eeldatavalt olulisi ebasoodsaid ja soodsaid mõjusid.

Juhime tähelepanu, et juhul kui KSHs hinnatakse alternatiive, siis need peavad olema reaalsed (st elluviidavad) alternatiivid. Kuna väljaspool Eesti mereala planeeringus kavandatud tuuleenergeetika arendamiseks sobilikke alasid pole erinevatel põhjustel tuuleenergeetika

arendamine võimalik, siis järelikult nõ muud alad ei ole reaalsed ega elluviidavad asukoha alternatiivid. Seejuures konkreetsed tuuleenergeetika arendamiseks sobilikud alad on välja valitud mh arvestades keskkonnakaalutlusi (vt Eesti mereala planeeringu seletuskirja ptk 5.6.2, kus on kirjeldatud tuuleenergeetika arendamiseks sobivate alade kujunemine).

Vt ka vastust alajaotises V.

Kokkuvõttes juhime tähelepanu, et mereala planeeringu põhilahendus ja selle mõjude hindamine on hetkel täiendamisel avalike arutelude järgselt esitatud ettepanekutest lähtuvalt. Mitmete teemadele, mida olete tõstatanud selles ja eelmises kirjas, oleme vastanud, et vaatame materjali üle ja täpsustame lahendust. Täiendatud lahendus uuendatakse ja avalikustatakse tervikuna. Anname sellest Teile eraldi teada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaia Sarnet
regionaalvaldkonna asekanter

Lisa(d):

Lisa 1 – Ekspertmeeskonna nimekiri

Lisa 2 – Veebipõhise tööriista (PlanWise4Blue) aruanne

Triin Lepland
Triin.Lepland@fin.ee

Teadmiseks: Keskkonnaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium,
Maaeluministeerium